

Lőwy Dániel

Búcsúzunk Szőcs Gézától, a Nemzetközi Tudományos Testület megálmodójától

A nagy forgatókönyvet az égben írják, ahonnan sorsunkat és mulandóságunkat irányítják. Megrendítő a hír, hogy Géza, akit számos betegsége és egészségi gondja ellenére múlhatatlannak hittünk, nincs többé. Három hétig volt lélegeztetőgépen. Az elején reméltük, hogy sokat próbált, végletes helyzeteket átvészelt szívós szervezete most is felülkerekedik, de sajnos nem így történt. Szomorúsággal értesültünk örök távozásáról.

Még jelen lehetett a harmadik alkalommal megrendezett Tudóstalálkozón, amit ő kezdeményezett. Géza egyik merész gondolata volt, hogy megszólítsa a külhonba szakadt és ott jelentős szakmai pályát befutott magyar tudósokat, szakembereket, akik szívesen vették, hogy végre a szülőhazájukból is felfigyelnek munkájukra, eredményeikre. Hívó szavára sokan válaszoltak, és mind tudományos, mind erkölcsi tekintélyükkel támogatták a magyar innováció ügyét. Három Tudóstalálkozót sikerült megszerveznünk, és a hagyomány a világjárvány ellenére sem szakadt meg.

A harmadik találkozón a résztvevők fele fizikálisan, a másik fele pedig a tengeren túlról, virtuálisan lehetett jelen. Géza hétfőn délben érkezett a margitszigeti szállóba, a tudósainkat köszönteni. Egyenesen a repülőtérrel jött, külföldi útból. Így élte egész életét, halmozva a hasznost a kellemessel, az örömet a kötelességgel. Jelenléte mindig nyugalmat, kiegyensúlyozottságot árasztott, valójában zaklatott, minden percét hasznosító életet élt. Mindenhova elment, ahová hívták, beszédet mondott kiállításmegnyitón, könyvbemutatóon, díjkiosztáson, a Janus Pannonius Költészeti Nagydíj átadóünnepségén, vezette a PEN Club

értekezleteit és elnökként az általa alapított innovációs cég, a VALOR HUNGARIAE igazgatósági üléseit. Közben, miniszterelnöki főtanácsadóként, számos küldöttség része volt, egyik alkalommal Manhattanban vacsoráztunk együtt, ahol a nyugati parttól Európába tartó repülését egy napra megszakította. Évtized múltán Münchenben találkoztunk, ahová kínai útjáról érkezett, a Garchingi Max Planck Intézetben tárgyalt, majd továbbutazott Svájcba, és csak onnan tért vissza Budapestre. Embert próbáló naptár. Közben egekbe szökött a vérnyomása, a sürgősségin kezelték, de másnap már a Kossuth-díj Bizottság ülésén vett részt, mivel – mint mondta – ott „csak a megjelenteknek van szavazati joga”. Talált időt arra, hogy az utcáról bekopogtató feltalálóval elbeszélgessen, rengetegen keresték, hogy ügyes-bajos dolgaikra orvoslást kérjenek, és Géza mindenkit fogadott. Közbenjárt sokak érdekében, és a csak számára megnyíló ajtókon kopogtatva intézte ügyüket. Legutóbb, a befolyását latba vetve, hazahozta Budapestre a világjárvány idején Limában rekedt tudós barátunkat.

Életvitele legjobban a *to burn the candle on both ends* mondással írható le: napestig dolgozott, energiakészletét nem kímélve, sőt azt gyakran lemerítve. Amikor fáradtnak látszott, arra panaszkodott, hogy „meggondolatlanul ráállt az orvosi tanácsra, és gyógyszert szedett”, azért érzi magát rosszabbul. Másnap reggelre jobban lett, és folytatta az egészségét felőrlő tevékenységét. Örökké nyughatatlan volt, belső motiváció hajtotta.

Mindezek mellett mikor ért rá írni? Például a *Raszputyin küldetése* című pamfletszínjátékát, ami nem egyszerűen irodalmi mű, hanem ritka kordokumentumokkal alátámasztott munka, amelynek megalkotása az I. világháború történéseinek pontos adatolását igényelte. A darab olasz és orosz nyelvű színrevitele után, 2019 októberében Géza jelen lehetett a Szatmárnémetiben megtartott magyar nyelvű ősbemutatón. A színmű központi kérdése a döntéshozók felelőssége: „Mennyit vállalnánk saját tetteinkből, ha előre látnánk a teljes következményeket?” (Szöcs Géza). Elgondolkodtató, nehezen megválaszolható kérdés.

Enciklopédikus tudása és műveltsége révén nem szorult internetes keresők használatára; a teljes magyar irodalmat fejből tudta. Mikor bírt Szöcs Géza többtucatnyi kötetet megírni? Talán Márai Sándor adja meg a választ, Krúdy Gyula emlékére írt regényében: „Egy szekrényben mintegy száz kötet könyv hevert, könyvek, melyeket Szindbád írt, mellékesen, amikor éppen ráért életében; s most elcsodálkozott a hajós, mikor és hol volt ideje megírni e könyveket?...” A *Szindbád hazamegy* című regényből már azért is szívesen idézek, mert Géza egyik kedvence volt. „Soha ennél szebb megemlékezést magyar író a másikról nem írt” – vélte.

A kolozsvári Utunk című irodalmi lap hasábjain megjelent első versében a költő úgy érzi, hogy életének tartama az idő mozsarába mért két ütés közötti:

*Mint viharban
az ordító menny fogsora közé szorult holló vergődése
a kettérepedt ég részébe fogva
olyan
két ütés között meglapuló létem
a döngő idő mozsarában.*

*Még kétszer ennyi, mint amennyit éltem,
és hajam olyan lesz, mint a sarki nyúlé
mert mindig permetez a halál fehér korma rám
és jaj mint síkos halat éhes kormorán
elnyelnek engem hideg nyílásai az időnek.*
(Szöcs Géza: *Heaven's Temple*)

Most, hogy a költőt, a nyitott gondolkodású értelmiségit és barátot elnyelték az idő hideg nyílásai, legyünk azon, hogy a Géza által megálmodott elképzeléseket továbbvigyük. Azt hiszem, ezzel adózhatunk leginkább Szöcs Géza nyitott szellemiségének, kreatív gondolkodásának és mindenkori emberségének.

Nyugodalma legyen békés, és emléke áldott!